

PROGRESUL

Abonamentul:

Pe un an 8 cor., pe jumătate de an 4 cor.
Pentru România și străinătate anual 10 cor.

Foae socială-culturală. Apare în fiecare Sîmbătă.

Redacția și Administrația Nr. 817.
Telefon Nr. 36.

Către țărancele române.

Despre frumuseța și însemnătatea portului nostru național.

Îmbrăcămintea noastră națională fiind, în partea cea mai mare, de culoare albă, ea trebuie bine îngrijită, ca să nu se murdărească, căci mînjindu-se trebuie des spălată, așa că Româncea și Românul nostru, trebuie, vrea nu vrea, să se îndatoneze cu curățenia hainei sale, dacă nu alîta de dragul albeții, cel puțin de rușinea oamenilor, de teamă să nu se facă de rîsul lumii.

Asta mă face să susțin, și nu cred să fie altfel, că numai românele noastre mai leneșe, pentru că să nu-și dea pe față urma de necurătenie de pe haine, (căci adeseori sub hainele de mătasă se vede cîteo cămașă murdară) și-au părăsit frumosul port național, strălucitor de curățenie, pentru a-l înlocui cu inpestrițatele îmbrăcăminte străine, cari nu-ți dau de gol lenea și murdăria, deoarece altcum, de ce să-l arunce sau doară că ar fi prea scump? cînd rar găsești vîr'un port național mai frumos, încît în alte țări doamne străine îmbrăcîndu-l se mîndrească cu el!

Frumosul și pitorescul costum național al țăranelor noastre este apreciat de toată lumea cultă. Dovadă că în toate centrele (orașele) culte din străinătate până și în Anglia cultă și bogată se cumpără cu predilecție și cu bani grei, țesături românești. An de an se exportează din Ardeal și Ro-

mânia la Viena, Berlin, și alte orașe mari din străinătate, lucruri țesute de țărancele noastre, șanume: pături, ponevi, ștergare, măsărițe și costumuri naționale întregi.

Portul nostru național mai are însemnătate și cu privire la *crușare*.

Româncea noastră, făcîndu-și cu hărnicie singură pînza, înflorînd-o apoi în felurite chipuri, însă cu modele curate românești nu cu flori și cu mustre străine, tot cu degetele ei, cît nu cruță și din bani și din norocul căsniciei.

Nu neg, astăzi viața e mai grea, lipsurile sînt mari, căștigul e mai mic, dar într'un cap cu minte sănătoasă nu poate să între, că hainele străine ar fi mai eftine, și mai trainice decît portul nostru național.

Prin urmare portul nostru național românesc, e cel mai bun dascăl al crușării, bineînțeles cînd noi singuri ni-l lucrăm.

Am văzut la premiarea costumelor în Oravița și ne-am convins cu cît mai frumos era portul străbunelor noastre ce și l-au lucrat ele singure. Șapoi nici nu e atît de costisitor ca sdrențele de mătasă și catifele cumpărate cu mulți bani din fabrice străine și nici nu-s expuse modei ce se strecoară atît de prost în părțile noastre. Costumele, dacă și-le fac femeile singure, sînt mai eftine. Ne-am convins despre aceasta la fetele cari au fost premiate astăvară aici, la Oravița, cu ocaziunea adunării generale a Societății pentru fond de teatru român, cînd hainele lor, lucrate și împodobite cu minile lor cu

motive adevărat românești luate din albumul dlui D. Comșa din Sibiu, au plăcut așa de mult, pecînd celelalte fete, îmbrăcate în scumpătăți cumpărate dela jidovi, arătau foarte urît pe lingă ele.

Veți recunoaște singure, că moda de acum, n'are niciun înțeles, deoarece aceea, ce cumpărați voi așa de scump nu e nici lucru național, nici franțuzesc, nici nemțesc, ci o formală caricatură.

Să știți să te îmbraci e o măestrie; o măestrie aleasă și detot rară. Nu cred să fie ceva mai încîntător pentru ochi, decît o femeie bine făcută și cu gust îmbrăcată.

Dacă privim ceiace se întîmplă în pătura noastră țărănească, o să găsim astăzi la sătence aceiași lipsă de simț moral, național, aceleași slăbiciuni, aceiași iubire de sine. Mueri, cari altădată purtau mîndrul nostru port național, acum le vezi purtînd haine de mătase pestrițe, cumpărate scump și foarte slabe.

Întoarceți-vă deci, iubite femei române la portul adevărat național, străbun; și să nu vă treacă prin minte să ziceți, cum am auzit că s'au exprimat unele femei nepricepute, către fetele cari s'au prezentat la premiare, că s'au îmbrăcat băbește. Da, băbește, așa trebuie, căci acelea au fost haine adevărat naționale românești. Sînt în greșală și păcătuiesc femeile cari cugetă și grăesc astfel.

Țărancele au destul cu două feluri de îmbrăcăminte; una simplă, dar curată, pentru zile de lucru, și altă haină pentru zile de serbă-

FOILETON.

Turbată.

De Dămian Izverniceanu.

Era pe o uliță mai dosnică, pe ulița de lingă riu, într'un amurg de vară, cînd soarele sta gata să se adincească în prăpastii necunoscute ca să lumineze alte țeri, alți oameni și alte dobitoace. Ulița era numai cu un șir de case, iar de partea cealaltă rîul își scurgea apele printre petrele verzi, pline de mușchi, într'un murmur dulce și șopotitor. Sălcile de pe ambii termuri ai rîului stau liniștite ca incremenite și nici un vintuleț nu le mișcă frunzișurile. Cîte o pasere rătăcită zbura din cracă în cracă, dar tăcută, liniștită; bagseamă își căuta vre-un adăpost de odihnă pentru noaptea ce avea să urmeze. Flăcările amurgului încă odată își mai fluturau vîpăile roșietice pe culmele dealurilor făcîndu-le scîlpitoare ca aurul și dîndu-le un farmec deosebit.

Pe ulița dosnică care era pustie, rar se vedea cite-un trecător, pururea părea părăsită. Oamenii își căutau de treburile lor prin *avliile* caselor și numai Duminecă și la sîrbători ieșiau la *taină* pe lăviți dinaintea caselor.

Era într-o Marți seara. Strada părea pustie.

Deodată din ulița cealaltă se ridică prin văzduh țipete, urlături, răcnete desperate. Cîni lătrau de credeai că a dat o aită minune prin sat. Cînd și cînd se auziau lovituri de petri prin porți și în gardurile de speteze.

Un cine dela oi, mare, ca din întîmplare rătăcise pe ulița aceea și se strecoară strein și umilit pe lingă garduri. Cu coada trasă între picioare, cu privirile rătăcite de spaimă, părea a fi cine turbat.

Cîțiva copii ce erau pe drum îl văzură. „Un cine turbat!” numai atîta grăi unul dintre ei și ca la comandă toți se aplecară în jos, prinseră niște petri și le zvîrliră cu toată puterea în cine. Unele îl nimeriră, iar el încovîindu-și și mai mult spatele în sus își rînji buzele, lăsînd să i se vadă colții albi scîlpitori, apoi cu furie se repezi să prîndă, peatra în gură. Alte petri loviră în garduri și în porți, făcîndu-le să trosnească. Cît ai număra până în trei, oamenii și alți cîni din vecinătate cu toții și fură alarmați. Oamenii cu parii în mîni plecară și toți răneau de-ți lua auzul: „Un cine turbat, un cine turbat!” Alți cîni, cari erau deslegați, strecorîndu-se pe sub garduri și pe sub porți năvaliră toți cu furie asupra celui strein, dar toți păreau lași, că niciunul dintre ei nu avea îndrăzneală să-l atace deadreptul, ci formară o jumătate de cerc în jurul lui și-l lătrau. Petrele curgeau ca ploaia din toate părțile

asupra lui, așa că bietul strein nu mai știa și nici răgaz nu mai avea să se apere. O peatră veni atunci atît în spre el și-l plezni în ceafă. Cinele potieni și se pleoști un moment la pămînt. Tot atunci însă alți doi cîni se și avîntară asupra lui, apoi ceialalți și atunci ținete bătae. Nu se vedea alta decît o movilă de cîni, care se învîrtea, se suceau la stînga, la dreapta, aci movila scădea și se lăția, apoi earăși se strîngea și cu atîta creștea mai înaltă. Petrele curgeau una după alta în grămada aceea de cîni. Oamenii stau cu parii în mîni cu privirile largi, uimiți, dar nici unul nu îndrăznea să se apropie de ei. Zgomotul din ce în ce creștea mai tare. Deodată normanul de cîni, ca prin farmec se risipi și doi cîni rănii unul în trei picioare, iar celalalt cu o ureche sfîrțicată și plină de sînge *cheunau* și fugeau nebuni de spaimă.

Streinul îi birui, apoi mai amețit de atîta luptă o croi în sărituri răpezi pe ulița în sus. Petrele curgeau ploae în urma lui. Oamenii și copii par'că și mai tare răneau și se țineau așteamătu după el. Din ulița aceea răspundea un socac strîmt, numai cît putea trece un om și da în ulița dosnică de lingă riu.

Leni a Marinei, o fată înaltă și mlădioasă ca un fir de trestie, tineră numai de 17 ani, cu niște ochi negri plini de vraja tinereții și care locuia în ulița dosnică, tocmai atunci deschisă

toare, lucrată mai frumos. Ear celor ce le dă mîna pot fi și mai bogat lucrate, dar ear nu prea luxuoase, căci încărcarea cu sîrmă albă și galbenă e și prea scumpă, și nici nu e trainică, se înegrește curînd, și apoi, credeți-mă, că nici nu este frumoasă.

Fiind costumele lucrate de mîna proprie, și cusăturile la ie și la poale, și tesăturile noastre admirate și de străini, cu mîndrie o putem spune, că nu se află un alt popor, care să aibe o comoară mai bogată în motive și lucruri de mîna decît noi Români, cari le-am ereditat dela străbunele noastre, lucrate fiind de ele. Și cît de frumos și de fin au știut să lucreze dinsele!

Alexandrina Țăranu.

IGIENĂ. Munca.

Munca stă în legătură strînsă cu alimentațiunea. Corpul omenesc este ca o mașină, la care alimentele reprezintă combustibilele. Se știe că cîcît alimentezi mai mult mașina cu cele necesare, bineînțeles în limitele capacității sale, cu atîta dezvoltă mai multă forță, muncă. Același lucru se întîmplă și cu om și alimentele sale, reminîndu-i organele în stare de a munci cît timp i se restituie materiile perdute.

Frumoasele cercetări mai noi în această privință, calculînd munca omului în chilogrametri și în calorii*), ne permit a face bilanțul aproximativ asupra puterii omului, care se mai tacesează la omul sănătos ca egală fiind cu a șaptea parte din puterea calului (și aceasta este 75 kgr. rădicate la 1 m. în o secundă), și a deduce cîte alimente trebuiesc pentru o anumită cantitate de muncă. Aceasta ne lasă a face concluziunea că forța dezvoltată în mașina omului prin alimente se preface numai în a 5-a parte în muncă; restul se consumă de mașină. Tot aceste studii arată că hrana de întreținere a omului în repaus trebuie mîrită încă cu jumătate din cantitatea ei, ca muncitorul să poată dezvolta o muncă moderată (de 270 calorii), fără ca să consume părțile înmagazinate în corpul seu, cu alte cuvinte fără a slăbi. La o muncă încordată (adecă alte 270 calorii), hrana de întreținere a corpului trebuie aproape dublată pentruca organismul să nu sufere scăderi. Dacă nu facem aceasta, atunci nici munca nu poate fi desfășurată în gradul dela început, ceiace s'a și observat la lucrătorii noștri.

Un exemplu clar în această privință ne dă și Dr. Obedenaru cînd arată observațiunea

*) O calorie este 425 chilogrametri, adecă forța care rădică 425 de chilogramme de apă la un metru, urcînd temperatura unui chilogram de apă cu un centigrad într-o secundă.

ușa avliei și voea să se ducă la mătușa llinca în strada cealaltă. Ea auzise zarva cea mare dela începutul ei, dar nîcum nu putea să-și dea sama că ce este. Închizînd ușa după sine, pășea le-gînîndu-se ușor pe uliță. Cîteva vecine ieșiră și ele să știe că de ce e zgomotul cel mare în ulița cealaltă. O întrebă pe ea, dar neștiînd ce e acolo, nu putea să le dea nici un răspuns. Trecu atunci punea îngustă și se perdu în socacul cel strîmt.

Cinele despre care ziceau că e turbat și era alungat cu atîta minie din partea oamenilor cu petrii și răcnete, se năpusti în socacul cel strîmt ca să-și afle scăparea. Acolo dete față în față cu tinera fată, cu Leni. Aceasta îngălbeni de spaimă. Cinele însă se văzu strîmtorat, de dinapoi era alungat cu atîta furie, ear dinaintea lui sta fata pe care el tot de dușman o privea, cutoatecă aceasta era galbenă ca turta de ceară și tremura ca frunza de plop. O clipă își întoarce capul îndărăpt, dar văzînd, că într'acolo numai este chip de scăpare, căci următorii veniau ca o vijelie oarbă asupra lui, se năpusti asupra fetef. Și trecînd repede pe lingă ea o încolți la pulpa piciorului. Leni mai mult de spaimă decît de durere își perdu simțirile și cuprînsă de un leșin căzu la pămînt.

— „A mușcat-o, a omorît-o!“ răneau următorii și mai tare și cu toții săriră în ajutorul fetef. Unii se fereau de a se atinge de ea, ca să nu turbeze și ei. De acolo apoi o duseră acasă.

unui distins mare-proprietar, că la lucrări grele Românul face de trei ori mai multă treabă decît lucrătorul bulgar ori maghiar, dar după trei zile de asemenea muncă, Românul se moaie pentru restul săptămînei. Și străinii au constatat că Romîni se pot aplica foarte bine la orice soi de muncă.

Dr. Meinert zice: „Pozițiunea economică a unui muncitor nu se ameliorează pe departe așa de bine prin mărirea plății de muncă, ca prin procurarea de alimente eftine și bune, cari să-i mărească puterea de a munci“ etc.

Puține gospodine române, țin socoteală de aceia, ca pentru muncă grea să-și păstreze din bună vreme hrana puternică, nutritoare. Rău de tot este și aceia, cînd proprietarul sau arendașul nesocotește asemenea sentințe date de știință. Este un calcul de neșătorăș, cînd se zice că fiecare 5 bani economisiți la hrana argașilor scade cîte 50 de bani din munca stăpînului, dar bine judecate lucrurile și luate în dimensiuni mari, dau cifre impunătoare. La taxarea hranei țăranului romîn am văzut că obicinuit îl costă 20 de bani pe zi; pentru ca să dezvolte o muncă moderată, trebuie să mai adaugă jumătate din această porțiune, face decî 30 de bani; dar de vreî să desfășure o muncă grea, trebuie aproape îndoită hrana, adecă 35—40 bani. Cred decî că o muncă voinicîscă valorează mult în agricultură.

Meseriașii sînt pretutindenî bine plătiți, decî să îndemnăm pe țăran la meserii, lucru făcut deja de unii țărani dela munte, unde rodul cîmpului este mai precar, așa că au îmbrățișat unele meserii, ceiace pe timpul de eană ar trebui să facă toți.

Cucî mai mult concură puterea intelectuală a muncitorului pe lingă fizică, cu atîta câștigul său e mai ușor și mai bănos; tot din acest punct de vedere trebuie să considerăm de mare progres al omenirii, cînd se ia din spinarea omului acțiunii mehanice, spre a le transmite vreunei mașine și a-i lăsa numai ocupațiunii de ființă liberă și rațională. Dela plugul primitiv de lemn pînă la cel sistematic de fer nu este mare săritură, și totuși trebuie să ne bucurăm și de asemenea mici progrese sau și mai mult de cele cu aburi.

Cînd vezi pe marginele șoselei unele cîmpii ca marea de întinse, semănate de exemplu cu porumb, te întrebî de unde s'au luat atîtea brațe ca să samene, să prăsească, să îngroape, apoi să culegă atîta imens de loc. Toate aceste manopere trec prin minele țăranului nostru.

Munca prea încordată poate produce crampe, amortire și chiar boale grele. Adeseori mi-s'au plîns femei de țăran de dureri la încheieturile minelor, de amorteli prin mîni și picioare, mai cu seamă după ce au isprăvit sepăturile grele. Din asudări mari la lucru pot să se nască răceii, deaceia este bine ca lucrătorul să aibă cu sine și vara o haină mai călduroasă, ca în timp de repaus să și-o poată arunca în spinare. Receala poate provoca reumatism, ear soarele arzător, insolatiune.

La munca grea se activează și plumînii și inima, ceiace pentru oamenii suferinzi de aceste

organe nu este indiferent. S'au văzut cazuri, cînd cei obosiți peste măsură aveau pulzul foarte ne-regulat, aci prea frecvent, aci earăși rar, și dacă acești oameni se forțau din nou a lucra, își perdeau cumpetul, ba și muriau.

Dr. Gheorghe Crăniceanu.

Economie. Cooperativele daneze.

Ziarul parisian „Journal des Débats“, publică următoarele date și păreri despre cooperativele (asocierile) daneze.

Francia vinde, în afară, de vre-un miliard produse agricole pe an. Danezii trimit în Anglia de 375 de milioane de lei unt, ouă, porci și de 85—90 milioane cai, vite albe și alte dobitoace în Germania.

Pricina înfloririi agricole a Danemarcei e împărțirea culturii în moșioare mici și *totodată* buna pregătire tehnică a producătorilor, totodată, de obicei, proprietarii asupra pămîntului ce lucrează.

Dalhoff din Copenhaga dă lămuriri foarte însemnate în privința instituțiilor cooperativele (asocierilor) agricole, cari au făcut să sporească producerea și exportul. Salhanalele (abatoriile), s'au făcut, fiindcă în Germania și Anglia nu se puteau trimite animale vii. Cele dintîi salhanale sînt din 1887. Astăzi sînt 34, cu 93.000 de membri, avînd 100.000 de porci. Un abator sau tăctoare de acestea cere 200.000—250.000 de lei.

Pe fiecare an taie în aceste salhanale cîte 1,250.000 de porci și cîteva mii de vite cornute.

Cîștigul se dă celor cu vitele, prețuindu-se la fiecare dată.

Țeara e împărțită în cercuri pentru negoțul cu ouă și pentru creșterea găinelor. Fiecare gospodină își înseamnă ouăle dela găinele sale cu o pecete de cauciuc; cîștigul se împarte frățește.

Se trimit pe an: 9 mil. de lei (1897), 35 mil. în 1906!

Sînt o mulțime de syndicate pentru îmbunătățirea vitelor. Sînt 1100 de societăți de acest fel, cu cîte 20—30 de inși.

O întocmire foarte nouă și deosebită fu „Tovărășia de priveghere“. Această tovărășie dă siatur și priveghiază vitele. Prin stăruința ei a sporit cîtînea de unt în lapte și cîtînea de lapte chiar.

O vacă din cele supuse la priveghere dă 3.300 kgr. de lapte la an, pecînd una din cele nesupuse, dă 2.800 kgr. Asta la gospodăriile mici. La gospodăriile mari, una din cele supuse privegherei a dat 2.700 kgr. ear în cele nesupuse 2.400 kgr.

Bine înțeles astea sînt date mijlocii.

Danezii au și cooperative de cooperatie sau cum le zic ei „cooperative gospodărești“. Cea mai veche e din 1866, într'un oraș negustoresc din Iutlanda apuseană. A întemeiat-o un păstor după pilda celor englezești. Foloasele ce-a adus au făcut să se întemeieze și altele. În 1885 erau 95, în

Cinele scăpă teafăr de minia și urgia înfiorătoare a vijeliei ce-l urmărea paș la paș.

Acum, prin sat nu se mai vorbea alta decît că Leni, fata Marinei, zace pe moarte, mușcată de un cîne turbat. Toți își făceau cruce și-și scuipau în sin zicînd: „Doamne ferește toată lumea de rele, ferește-ne și pe noi“...

Leni, gingașă și frumușica fată, zăcea acum în pat, dusă, cu capul îngropat de jumătate în perină. Era slabă, sfîrșită. Fața îi devenise albă străvezie și trandafirii din obraze îi periră. Numai părul îi remase tot negru, strălucitor. Ochi și-î ținea închiși, ear ploapele erau cuprînsse de un tremurat ușor. Dincînd-încînd, mîna albă pe care se vedeau vinele ca niște dungă albastre, și-o ducea la frunte de-și netezia cîteva suvițe de păr ce stau răzlețe pe frunte, apoi o lăsa să cadă pe așternutul alb, slabă și fără putere. Rana dela pulpa piciorului nu era deloc periculoasă, numai urmele colților se puteau vedea în carne. Frica cea mare îi rupsesse inima și o puse în pat.

Pe lingă patul bolnavei șădeau surorile, mamă-sa și cîteva mătuși. Toate erau triste, cuprînsse de mîhnire, cu jale adîncă lăsată în inimă și cu ochii umeziți de lacrimi, priveau perdute la bolnavă.

Afară era soare. Cerul era plin de seninătate. Aerul limpede și cald îl sfășiau mîndrele rîndumele cu zborul lin și repede. În

iagodul din avlie, a cărui frunzișuri păreau încremenite, pe o crenguță cînta cu multă veselie o cincidă. Deodată pe ulița dosnică de lingă riu se auzia o urăitură de căruță ce pătrundea pînă în camera bolnavei.

— „Doftorul... vine doftorul“ grăiră cele de lingă patul bolnavei, uitîndu-se lung una la alta.

Căruța se opri la poartă. Din ea sări atunci sprinten un domn bine îmbrăcat, cu o barbă neagră ascuțită și cu o păreche de *zîrfe* pe nas prinși după urechi. El intră în odaie. Muerile toate se sculară sfioase în picioare, ear bolnava zăcea întinsă pe pat palidă și liniștită. Doftorul știricea una, alta dela mueri, dar nu se apropia de fată, ca nu cunva să turbeze și el. Dispuse să-i deslege rana și o cercetă numai cu ochii la o îndepărtare de un paș întrebînd:

— „Și un cîne turbat a mușcat-o?“

— „Un cîne turbat, domnule doftor, un cîne turbat“ grăi beata mamă cu o jale adîncă în glas. Doftorul nu mai zise nimica, ci se așeză la masă, scoase cîteva hîrtii din buzunar și începu să scrie. Isprăvind cu scrisul îi întinse scrisoarea și-i zise:

— „Mergeți la casa comunală, deacolo veți căpăta bani și fata o veți duce la Peșta, că altcum rău va fi de ea“.

Doftorul fără să mai zică alta ieși din odaie, se sui în căruță și plecă. (Finea va urma).

toare, lucrată mai frumos. Ear celor ce le dă mîna pot fi și mai bogat lucrate, dar ear nu prea luxuoase, căci încărcarea cu sîrmă albă și galbenă e și prea scumpă, și nici nu e trainică, se înegrește curînd, și apoi, credeți-mă, că nici nu este frumoasă.

Fiind costumele lucrate de mîna proprie, și cusăturile la ie și la poale, și țesăturile noastre admirate și de străini, cu mîndrie o putem spune, că nu se află un alt popor, care să aibe o comoară mai bogată în motive și lucruri de mîna decît noi Români, cari le-am ereditat dela străbunele noastre, lucrate fiind de ele. Și cit de frumos și de fin au știut să lucreze dinsele!

Alexandrina Țăranu.

IGIENĂ. Munca.

Munca stă în legătură strînsă cu alimentațiunea. Corpul omenesc este ca o mașină, la care alimentele reprezintă combustibilele. Se știe că cucît alimentezi mai mult mașina cu cele necesare, bineînțeles în limitele capacității sale, cu atîta dezvoltă mai multă forță, muncă. Același lucru se întîmplă și cu om și alimentele sale, remîndu-i organele în stare de a munci cît timp i se restituiesc materiile perdute.

Frumoasele cercetări mai noi în această privință, calculînd munca omului în chilogrametri și în calorii*), ne permit a face bilanțul aproximativ asupra puterii omului, care se mai tacesează la omul sănătos ca egală fiind cu a șaptea parte din puterea calului (și aceasta este 75 kgr. rădicate la 1 m. în o secundă), și a deduce cîte alimente trebuie pentru o anumită cantitate de muncă. Aceasta ne lasă a face concluziunea că forța dezvoltată în mașina omului prin alimente se preface numai în a 5-a parte în muncă; restul se consumă de mașină. Tot aceste studii arată că hrana de întreținere a omului în repaus trebuie mărită încă cu jumătate din cantitatea ei, ca muncitorul să poată dezvolta o muncă moderată (de 270 calorii), fără a să consume părțile înmagazinate în corpul său, cu alte cuvinte fără a slăbi. La o muncă încordată (adecă alte 270 calorii), hrana de întreținere a corpului trebuie aproape dublată pentru ca organismul să nu sufere scaderi. Dacă nu facem aceasta, atunci nici munca nu poate fi desfășurată în gradul dela început, ceiace s'a și observat la lucrătorii noștri.

Un exemplu clar în această privință ne dă și Dr. Obedenaru cînd arată observațiunea

*) O calorie este 425 chilogrametri, adecă forța care rădică 425 de chilogramme de apă la un metru, urcînd temperatura unui chilogram de apă cu un centigrad într'o secundă.

ușa avliei și voea să se ducă la mătușa Ilinca în strada cealaltă. Ea auzise zarva cea mare dela începutul ei, dar nicicum nu putea să-și dee sama că ce este. Închizînd ușa după sine, pășea legîndu-se ușor pe uliță. Cîteva vecine ieșiră și ele să știe că dece e zgomotul cel mare în ulița cealaltă. O întrebă pe ea, dar neștiind ce e acolo, nu putea să le dea nici un răspuns. Trecu atunci puntea îngustă și se perdu în socacul cel strîmt.

Cinele despre care ziceau că e turbat și era alungat cu atîta minie din partea oamenilor cu petrii și răcnete, se năpusti în socacul cel strîmt ca să-și afle scăparea. Acolo dete față în față cu tînera fată, cu Leni. Aceasta îngălbeni de spaimă. Cinele însă se văzu strîmtorat, de dinapoi era alungat cu atîta furie, ear dinaintea lui sta fata pe care el tot de dușman o privea, cutoatecă aceasta era galbenă ca turta de ceară și tremura ca frunza de plop. O clipă își întoarce capul îndărăpt, dar văzînd, că într'acolo numai este chip de scăpare, căci următorii veniau ca o vijelie oarbă asupra lui, se năpusti asupra fetef. Și trecînd repede pe lingă ea o încolți la pulpa piciorului. Leni mai mult de spaimă decît de durere își perdu simțirile și cuprînsă de un leșin căzu la pămînt.

— „A mușcat-o, a omorit-o!“ răneau următorii și mai tare și cu toții săriră în ajutorul fetef. Unii se fereau de a se atinge de ea, ca să nu turbeze și ei. De acolo apoi o duseră acasă.

unuî distins mare-proprietar, că la lucrări grele Romănul face de trei ori mai multă treabă decît lucrătorul bulgar ori maghiar, dar după trei zile de asemenea muncă, Romănul se moaie pentru restul săptămînei. Și străinii au constatat că Romînii se pot aplica foarte bine la orice soi de muncă.

Dr. Meinert zice: „Pozițiunea economică a unui muncitor nu se ameliorează pe departe așa de bine prin mărirea plății de muncă, ca prin procurarea de alimente efine și bune, cari să-i mai mărească puterea de a munci“ etc.

Puține gospodine române, țin socoteală de aceia, ca pentru muncă grea să-și păstreze din bună vreme hrana puternică, nutritoare. Rău de tot este și aceia, cînd proprietarul sau arendașul nesocotește asemenea sentințe date de știință. Este un calcul de neguțător, cînd se zice că fiecare 5 bani economisiți la hrana argașilor scade cîte 50 de bani din munca stăpînului, dar bine judecate lucrurile și luate în dimensiuni mari, dau cifre impunătoare. La taxarea hranei țaranului român am văzut că obicinuit îl costă 20 de bani pe zi; pentru ca să dezvolte o muncă moderată, trebuie să mai adăugă jumătate din această porțiune, face decî 30 de bani; dar de vrei să desfășure o muncă grea, trebuie aproape îndoiță hrana, adecă 35—40 bani. Cred decî că o muncă voiniciască valorează mult în agricultură.

Meseriașii sînt pretutindenți bine plătiți, decî să îndemnăm pe țaran la meserii, lucru făcut deja de unii țărani dela munte, unde rodul cîmpului este mai precar, așa că au înbrățișat unele meserii, ceiace pe timpul de eamnă ar trebui să facă toți.

Cucit mai mult concură puterea intelectuală a muncitorului pe lingă fizică, cu atîta câștigul său e mai ușor și mai bănos; tot din acest punct de vedere trebuie să considerăm de mare progres al omenirei, cînd se ia din spinarea omului acțiunii mecanice, spre a le transmite vreunei mașine și a-i lăsa numai ocupațiunii de ființă liberă și rațională. Dela plugul primitiv de lemn până la cel sistematic de fer nu este mare săritură, și totuși trebuie să ne bucurăm și de asemenea mici progrese sau și mai mult de cele cu aburi.

Cînd vezi pe marginele șoselei unele cîmpii ca marea de întinse, semădate de exemplu cu porumb, te întrebî de unde s'au luat atîtea brațe ca să samene, să prăsească, să îngroape, apoi să culeagă atîta imens de loc. Toate aceste manopere trec prin mînele țaranului nostru.

Munca prea încordată poate produce crampe, amortire și chiar boale grele. Adeseori mi-s'au plîns femei de țaran de dureri la încheieturile mînelor, de amorteli prin mîni și picioare, mai cu seamă după ce au isprăvit sepăturile grele. Din asudări mari la lucru pot să se nască răceli, deaceia este bine ca lucrătorul să aibă cu sine și vara o haină mai călduroasă, ca în timp de repaus să și-o poată arunca în spinare. Receala poate provoca reumatism, ear soarele arzător, insolatiune.

La munca grea se activează și plămîni și inima, ceiace pentru oamenii suferinzi de aceste

organe nu este indiferent. S'au văzut cazuri, cînd cei obosiți peste măsură aveau pulzul foarte neregulat, aci prea frecvent, aci earăși rar, și dacă acești oameni se forțau din nou a lucra, își perdeau cumpetul, ba și muriau.

Dr. Gheorghe Crăniceanu.

Economie. Cooperativele daneze.

Ziarul parisian „Journal des Débats“, publică următoarele date și păreri despre cooperativele (asocierile) daneze.

Franția vinde, în afară, de vre-un miliard produse agricole pe an. Danezii trimit în Anglia de 375 de milioane de lei unt, ouă, porci și de 85—90 milioane caî, vite albe și alte dobitoace în Germania.

Pricina înflorirei agricole a Danemarcei e împărțirea culturii în moșioare mici și *totodată* buna pregătire tehnică a producătorilor, *totodată*, de obicei, proprietari asupra pămîntului ce lucrează.

Dalhoff din Copenhaga dă lămuriri foarte însemnate în privința instituțiilor cooperativele (asocierilor) agricole, cari au făcut să sporască producerea și exportul. Salhanalele (abatoriile), s'au făcut, fiindcă în Germania și Anglia nu se puteau trimite animale vii. Cele di'ntîi salhanale sînt din 1887. Astăzi sînt 34, cu 93.000 de membri, avînd 100.000 de porci. Un abator sau tăetoare de acestea cere 200.000—250.000 de lei.

Pe fiecare an taie în aceste salhanale cîte 1,250.000 de porci și cîteva mii de vite cornute.

Cîștigul se dă celor cu vitele, prețuindu-se la fiecare dată.

Țeara e împărțită în cercuri pentru negoțul cu ouă și pentru creșterea gănelor. Fiecare gospodină își înseamnă ouăle dela gănele sale cu o pecete de cauciuc; cîștigul se împarte frățește.

Se trimit pe an: 9 mil. de lei (1897), 35 mil. în 1906!

Sînt o mulțime de syndicate pentru îmbunătățirea vitelor. Sînt 1100 de societăți de acest fel, cu cîte 20—30 de inși.

O întocmire foarte nouă și deosebită fu „Tovărășia de priveghere“. Această tovărășie dă sîturii și priveghiază vitele. Prin stăruința ei a sporit cîtimea de unt în lapte și cîtimea de lapte chiar.

O vacă din cele supuse la priveghere dă 3.300 kgr. de lapte la an, pecînd una din cele nesupuse, dă 2.800 kgr. Asta la gospodăriile mici. La gospodăriile mari, una din cele supuse privegherei a dat 2.700 kgr. ear în cele nesupuse 2.400 kgr.

Bine înțeles astea sînt date mijlocii.

Danezii au și cooperative de cooperație sau cum le zic ei „cooperative gospodărești“. Cea mai veche e din 1866, într'un oraș negustoresc din Iutlanda apuseană. A întemeiat-o un păstor după pilda celor englezești. Foloasele ce-a adus au făcut să se întemeieze și altele. În 1885 erau 95, în

Cinele scăpă teafăr de minia și urgia înfiorătoare a vijeliei ce-l urmărea paș la paș.

Acum, prin sat nu se mai vorbea alta decît că Leni, fata Marinei, zace pe moarte, mușcată de un cîne turbat. Toți își făceau cruce și-și scuipeau în sin zicînd: „Doamne ferește toată lumea de rele, ferește-ne și pe noi“ ...

Leni, gingașa și frumușica fată, zăcea acum în pat, dusă, cu capul îngropat de jumătate în perină. Era slabă, sfîrșită. Fața îi devenise albă străvezie și tandafirii din obraze îi periră. Numai părul îi remase tot negru, strălucitor. Ochi și-și ținea închiși, ear ploapele erau cuprinse de un tremurat ușor. Dincînd-încînd, mîna albă pe care se vedeau vinele ca niște dungii albastre, și-o ducea la frunte de-și netezia cîteva șuvițe de păr ce stau răzlețe pe frunte, apoi o lăsa să cadă pe așternutul alb, slab și fără putere. Rana dela pulpa piciorului nu era deloc periculoasă, numai urmele colților se puteau vedea în carne. Frica cea mare îi rupsese inima și o puse în pat.

Pe lingă patul bolnavei șădeau surorile, mamă-sa și cîteva mătuși. Toate erau triste, cuprinse de mîhnire, cu jale adîncă lăsată în inimă și cu ochii umeziți de lacrimi, priveau perdute la bolnavă.

Afară era soare. Cerul era plin de seninătate. Aerul limpede și cald îl sfășiau mîndrele rîndumele cu zborul lin și repede. În

iagodul din avlie, a cărui frunzișuri păreau încremenite, pe o crenguță cînta cu multă veselie o cincidă. Deodată pe ulița dosnică de lingă riu se auzia o urăitură de căruță ce pătrundea până în camera bolnavei.

— „Doftorul... vine doftorul“ grăiră cele de lingă patul bolnavei, uitîndu-se lung una la alta.

Căruța se opri la poartă. Din ea sări atunci sprinten un domn bine îmbrăcat, cu o barbă neagră ascuțită și cu o păreche de *zirte* pe nas prinși după urechi. El intră în odaie. Muerile toate se sculară sfioase în picioare, ear bolnava zăcea întinsă pe pat palidă și liniștită. Doftorul știricea una, alta dela mueri, dar nu se apropia de fată, ca nu cumva să turbeze și el. Dispuse să-i deslege rana și o cercetă numai cu ochii la o îndepărtare de un paș întrebînd:

— „Și un cîne turbat a mușcat-o?“

— „Un cîne turbat, domnule doftor, un cîne turbat“ grăi beata mamă cu o jale adîncă în glas.

Doftorul nu mai zise nimica, ci se așeză la masă, scoase cîteva hîrtii din buzunar și începu să scrie. Isprăvind cu scrisul îi întinse scrisoarea și-i zise:

— „Mergeți la casa comunală, deacolo veți căpăta bani și fata o veți duce la Peșta, că altcum rău va fi de ea“.

Doftorul fără să mai zică alta ieși din odaie, se sui în căruță și plecă. (Finea va urma).

1892, 547 cu 75.000 de membri; în 1898, 837 cu 130.000 de membri; în 1905, 1000 cu 158.000 membri.

Să nu uităm că numărul familiilor de țărani e acolo numai de 300.000.

Cooperativele au înființat o centrală, în 1896. Fiecare cooperativă, ea să facă parte din centrală, trebuie să aibă cel puțin 20 de membri și să verse 138 de lei și să răspundă pînă la această sumă pentru obligațiile (datoriile) societății. În 1908 societatea centrală s'a înființat în Copenhaga și a făcut daravere de 43 de milioane într'un an; are fabrici și sucursale.

În fruntea mișcării cooperative se află un comitet alcătuit din delegați ai societăților.

Mai însemnate încă sînt lăptăriile cooperative, în număr de 1100, cu 180.000 de vaci. Aceste societăți au lucrat în 1907, 2.250 de milioane de klgr. de lapte din care a făcut 85 de milioane de unt, în afară de brînză, care se face și ea din lapte întreg.

Vapoare repezi, recitoare, duc cel puțin 3/4 din acest unt și brînză în Anglia, unde se bucură de cel mai bun nume.

Convocare.

P. T. Domni acționari vechi ai institutului „Plugarul” societate pe acții în Căcova sînt prin aceasta convocați la

1. adunare generală extraordinară

ce se va ține **Mercuri la 31. Marte 1909 st. n.** la 10 ore a. m. în localul școlii din localitate cu următorul

PROGRAM:

1. Deschiderea adunării generale, constituirea biroului și constatarea membrilor prezenți.

2. Constatarea capitalului subscris cu em. III. și decretarea capitalului societar.

3. Modificarea statutului.

4. Alegerea directorului executiv.

5. Alegerea direcțiunii și inspecțiunii.

6. Eventuale propuneri pe baza § 17. punct 2 din statut.

Din ședința direcțiunii și inspecțiunii ținută la 14. Marte 1909.

DIRECȚIUNEA.

Convocare.

Domni acționari ai institutului de economii și credit „*Lucaferul*” din Verșeț sînt invitați la

1-a adunare generală extraordinară

pe ziua de 25. Marte 1909 st. n. la 10 ore a. m. în casa proprie (Piața Francisc Iosif 2121).

Obiectele:

1. Deschiderea adunării, constatarea membrilor prezenți și constituirea biroului.

2. Urcarea capitalului social.

Din ședința direcțiunii ținută în Verșeț la 11. Marte 1909 st. n.

Direcțiunea.

CRONICA.

Alaltăeri, Joi, s'au făcut alegerile de membri preoțești la sinodul eparhial pe ciclul 1909—1912. Au fost aleși: la Caransebeș: Păr. Filaret Musta, arhimandrit, vicar episcopesc, Caransebeș, la Oravița: Dr. Iosif Olariu, protosincol Caransebeș, la Recița-montană: Dr. Petru Barbu, profesor Caransebeș, la Bogșa-montană: Petru Ieremia, adm. protopresbiterat Bogșa-montană, (unanım), la Iam: Sofronie Avramescu, paroh Nicoliniș, la Verșeț: Traian Oprea, protopop Verșeț, la Fizeș Avram Corcea, paroh Coștei, la Sasca-montană: Simeon Luca, paroh Iladia, la Bozoviți și la Mehadia: Mihaï Popoviciu,

protopop Orșova, la Lugoj: Dr. Gheorghe Popovici, protopop Lugoj, la Zgribești: Dr. Iosif Traian Badescu, protosincol Caransebeș, la Coșava: Dr. Petru Ionescu, Budapesta (unanım), la Făget: Sebastian Olariu, protopop Făget, la Buziaș și la Jebel: Ioan Pepa, protopop Buziaș, la Satu-nou: prof. Tr. Miclea, la Teregova: Pavel Șandru, paroh Teregova.

Pentru alegerile mirenești s'a dezlăntit o aghitație nemaipomenită în biserica noastră răsăriteană. Prin votul ce se va da mine Duminecă, poporul va da dovezi la lume că nu se lasă ademenit, ci va ști să facă selecția cuvenită între candidații săi și între candidații ce se vîrăsc pe căi pezișe în biserica noastră strămoșească!

În comitetul filial din *Comloșul-mare* al Fondului de teatru român au fost aleși dñi: *Emil Bogdan, V. Besu, P. Crașovan, G. Munteanu, M. Păcățanu, I. Vuia, I. Palcu, P. Alesu, V. Herșovi, B. Dragulescu, I. Stanciu și G. Balan.*

La Lugoj a murit bietul Dr. Ion Cădariu, victima atentatului de săptămîna trecută. Cu toată silința lor, medicii n'au putut scoate din craniu gloanțele de revolver, care i-au cauzat moartea, între chinuri mari. La înmormintare a asistat multă lume.

Păr. Dr. Ep. *Lucațiu*, fiul dlui deputat Dr. V. Lucațiu, a ținut o conferință la Budapesta, invitat de societatea studenților români „Petru Maior”, și la Arad, în salele Asociațiunii culturale, vorbind despre Români din America. Dl Dr. Ep. Lucațiu este preot român în localitatea Aurora din Statele-Unite.

Pe linia nouă Oravița—Bogșeaearași a început circulația regulată a trenului, întreruptă până aci, pentru că decătre Greovaș s'a fost surpat dîlma.

Facem atenție pe toți economii nostri și pe proprietarii de grădini să înceapă deja deacuma a curăți din pomi și de pe garduri cuiburile de omizi, care mai tîrziu devin așa de păgubitoare și de stricăcioase pomilor roditori. Să ne aducem aminte ce devastare au făcut omizile în ținutul nostru anul trecut, cînd nu numai pomii, ci toți copacii au ramas cu crengile pustii în urma popului de omizi, care s'au înmulțit foarte, după ce n'au fost curățite la timp. Antistiile comunale sînt îndrumate a controla și a pedepsi aspru pe cei nepăsători.

Tîrgul-mare din Oravița-română începe Joi, la 12/25. Marte.

Din Bosnia vin vești tot mai alarmante. Se vede că resbelul cu Serbia este inevitabil. În cazul acesta, abia mai rămîne îndoială că va fi mobilizat și corpul VII. de armată, care se recrutează în mare parte din Bănat. Eri, au și plecat cîțiva feciori, din Căcova, din Comoriște, din Tievaniul mare, care au servit în Vișegrad la diviziunea 15 de tren de munte. Ei au fost provocați să se prezinte în timpul cel mai scurt la Fort-Opus lângă riul Narenta în Dalmația. Asemenea, au fost chemați toți cari au făcut serviciu de brutari și la pioniri. În toate părțile agitația e foarte mare, oamenii sînt îngroziți, știind bine cit de teribil e resbelul în zilele noastre. Totuși se nădăjduiește încă o soluție painică.

La bursa de mărfuri din Budapesta, s'a vîndut Mercuri *grîu bănățesc* cu prețul 26.50 cor. pînă la 26.80 maza metrică (100 kg.), cucuruz cu 14.05 cor. pînă la 14.25 cor. suta de kg. În piața din Arad s'au oferit atunci următoarele prețuri: pentru grîu 27.40 cor., cucuruz 13.80 cor. per 100 kg. În piața din Lugoj, Joi: grîu de prima calitate 25 cor., a doua calitate 24 cor., cucuruz prima calitate 13 cor., a doua calitate 12.50 cor. per 100 kg. După ce s'a lășit vestea resbelului, Joi s'a ridicat prețul grîului în Pesta la 28.50 cor. pentru maza metrică.

Dela „România Jună” societatea academică social-literară din Viena primim următoarele șire

spre publicare: Onorată Redacție! Vă aducem la cunoștință că în ședința plenară ținută în 6. I. c. s'a constituit comitetul societății noastre în următorul mod: președinte: *Iuniu Br. Docolin*, stud. med.; vice-președinte: *Cornel Tarnavski*, stud. arhit.; secretar I.: *Nicolae Băilă*, stud. cons.; secretar II.: *Aurelian Dorofteiu*, stud. exp.; casier: *Const. Oancea*, stud. med.; controlor: *Remus I. Doctor*, stud. med.; bibliotecar: *Coriolan A. Babeș*, stud. med.; econom: *Eugen Casparovici*, stud. med. În comisia literară au fost aleși: *Nicolae Brăteanu*, stud. iur. și cons.; *Iuniu Br. Docolin*, stud. med.; *Gavril Teleagă*, stud. iur.; *Coriolan A. Babeș*, stud. med. și *Nicolae Băilă*, stud. cons.; ear în comisia de revizuire: *Nicu Mintencu*, cand. ing.; *Eugen cav. de Păunel*, stud. fil. și *Ioan Teliman*, stud. arhit.

Iuniu Br. Docolin,

președinte.

Nicolae Băilă,

secretar I.

Bibliografie.

La prima Februar earași a apărut „*Vatra Școlara*”, buna revistă pedagogică, condusă de dl profesor seminarial Dr. Petru Șpan din Sibiu.

Intr'un „Cuvînt înainte” se fixează astfel programul revistei: Aceasta va lucra pentru *adevărata cultură pedagogică* a învățătorimii noastre, și nu dorește altceva, decît să slujiască cu evlavie la altarul școlii române, păstrînd cu scumpătate moștenirile culturale ale înaintașilor, îndemnînd puterile la o muncă cinstită, desinteresată isvorită din concepția ideală a culturii omenești. În același număr prim e publicată prelegerea practică a învățătorului Vasile Nastea despre *Metropolitul Șaguna*, învățătorul T. Șuteu scrie despre *activitatea lui Eminescu ca revizor școlar*. Mai sînt știri din viața școlară și dări de seamă. Abonamentul e: 6 cor. pe an. Redacția: Sibiu, strada Măce-larilor.

Artistul dramatic *Zaharie Bîrsan* a scos în volum *Impresiile de teatru din Ardeal*, care le-a cîștigat cu ocaziunea turneurilor sale artistice din anii trecuți în diferite centre românești. Prețul 2 cor.

„*Revista politică și literară*”. Am primit următorul anunț:

Am onoare a face cunoscut publicului mare românesc, că în înțelegere cu mai mulți fruntași distinși din Blaj, am luat asupra-mi reeditarea „*Revistei politice și literare*”.

Ca și pînă aci această revistă va fi pusă exclusiv în serviciul apărării intereselor naționale românești, tratînd pe lingă chestiunile la ordinea zilei, tot ce poate să ne dea nouă îndrumări pe calea propășirii și a închiegării naționale.

În afară de asta va cuprinde un bogat material literar, din peana celor mai distinși literați dela noi și din România. Revista va apare, ca și în primul an al apariției sale, odată pe lună.

Prețul abonamentului pe un an întreg: 12 cor. Pentru studenți, învățătorii și preoții dela sat numai 8 cor. Abonamente se pot face de pe acum la adresa subsemnatului. Ceice doresc a avea număr de probă, sînt rugați a-și da adresa. Blaj, Marte 1909. *Aurel Ciato.*

Mulțumită publică.

Prin aceasta aducem adîncă mulțumită tuturor acelor P. T. domni și doamne, cari, fie în scris, fie verbal, cit și prin participarea la înmormintare, și-au exprimat condolențele lor pentru pierderea scumpului și neuitatului nostru soț respective tată, a protopresbiterului

Filip Adam.

În special exprimăm mulțumita noastră și comunelor bisericesti Iam și Iladia, precum și on. preoțimii și învățătorimii tractuale, cari au depus cununii de recunoștință pe sicriul iubitului nostru defunct.

Iam la 2/15. Marte 1909.

jainica familie.

Editor proprietar: **Gheorghe Jianu.**

Redactor responsabil: **Alexandru Purgariu.**

Gheorghe Bogdanu
Oravița-rom.

Magazin de articole

de băcănie, coloniale, galanterie, văpseli, bumbacuri, spirituoase și deposit de făină.

Marfă curată și bună.

Prețuri cinstite. Serviciu cuviincios. Ce se mai cere ca să prospereze un negustor român?

Bunăvoința marelui public românesc!

— A t î t a. —

Casa Maniu

din strada principală în Oravița-mont.

e de vânzare.

A se întreba la **Iacob Botoș** (Dealul bisericii).

Banca de asigurare

„Transylvania”

fondată la 1868, primește asigurări de viață și asigurări încontra focului și încontra grindinei etc. în condiții foarte favorabile.

Valori asigurate: 105 milioane cor. — Despăgubiri plătite: 7½ milioane cor. Fonduri de rezervă: 2 milioane cor.

informațiuni la Direcțiune în Sibiu, strada Cisnădiei 5., la Agentura principală în Arad, la Agentura cercuală din Oravița și la Agenturile locale de prin diferite comune lomănești, reprezentate prin bărbați de ai noștri de toată încrederea.

„PLUGARUL”

societate pe acții din Cacova
dă

6%

și plătește și darea după depuneri.

Casa

învățătorului Nediciu de lângă bis. gr.
or. din Oravița-română

se vinde din mână liberă.

A se întreba la preotul Nediciu din Socolar.

AVIZ.

La negustorul **Samuel Heffer** în Agadiței se află de vânzare, cu prețuri moderate, cam

40—50 mii de cărămidă arsă.

„ORAVICIANA”

SOCIETATE PE ACȚII
INSTITUT DE CREDIT ȘI ECONOMII
— ORAVIȚA. —

Capital social	Cor. 550.000
Fonduri	„ 320.000
Depuneri spre fructificare	„ 1,918.000

Giroconto la Banca austro-ungară. — Ceconto la Cassa de păstrare poștală Nr. 15.625. — Telefon Nr. 29.

Escomptează cambii, acordă împrumuturi hipotecare și personale cu 7—8% netto.

Primește depuneri spre fructificare cu 4½% și 5%.

Darea o plătește institutul.

Răscumpără gratuit orice fel de cuponi și îndeplinește tot soiul de afaceri de bancă.